

ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

The Administrators' Servant Leadership Affecting Effectiveness of Schools Under the Office of Secondary Educational Service Area 25

องอาจ สิมเสน¹⁾ และ วัลลภา อาริรัตน์²⁾

Ong-art Simsen¹⁾ and Wallapha Ariratana²⁾

¹⁾ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 364 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.987 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้ ด้านการมองการณ์ไกล การโน้มน้าวใจการรับผิดชอบดูแล การมุ่งมั่นพัฒนานคน การตระหนักรู้ การสร้างวัฒนธรรมการทำงาน การสร้างมโนทัศน์ การมีความรู้สึกร่วมและ เห็นคุณค่าของผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกระตุ้นและให้กำลังใจผู้อื่น ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3. ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้แก่ ด้านการรับผิดชอบดูแล (X_{10}) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคน (X_2) ด้านการโน้มน้าวใจ (X_8) และด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.733 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ร้อยละ 59.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่อยู่ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.389 + 0.242X_{10}'' + 0.172X_2'' + 0.130X_8'' + 0.080X_5''$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.323Z_{10}'' + 0.240Z_2'' + 0.184Z_8'' + 0.131Z_5''$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร ประสิทธิผลของโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administrators' servant leadership level, and effectiveness of schools under the Office of Secondary Educational Service Area 25, 2) to study relationship between the administrators' servant leadership, and school effectiveness, and 3) to study administrators' servant leadership affecting effectiveness of schools under the Office of Secondary Educational Service Area 25. The samples using in this study were 364 school administrators, and teachers' persons under jurisdiction of the Office of Secondary Educational Service Area 25. They were selected by Stratified Random Sampling according to school size. The instrument using for data collection was the Questionnaire as Rating Scale with Reliability Coefficient 0.987. Data were analyzed by using the computer program. The statistics using for data analysis included the Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson Correlation Coefficient, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research findings found that:

1. For servant leadership of administrators under the Office of Secondary Educational Service Area 25, in overall, was in “High” level. Considering the Mean value in each aspect, found that it was in “High” level ranking the values from high to low as: the far vision, the motivation, the responsibility and care, the inspiration for human-development, the awareness, the working culture development, the concept development, the common feeling and recognition for the others, the acceptance in others' opinion, and the stimulation and encouragement for the others respectively.

2. For servant leadership of administrators and school effectiveness, under the Office of Secondary Educational Service Area 25, in overall, was in “Moderate” level. There was positive relationship at .01 level.

3. For the administrators’ servant leadership affecting school effectiveness, under the Office of Secondary Educational Service Area 25, included the responsibility and care (X_{10}), the motivation (X_8), and the acceptance in others’ opinion (X_5) The Multiple Correlation Coefficient was 0.733. The Predictive Coefficient was 59.8% at .05 significant levels. The predictive equation from Regression of variables could be written as Raw Score and Standardized Score as follows:

Raw Score Predictive Equation:

$$Y = 1.389 + 0.242X_{10}'' + 0.172X_2'' + 0.130X_8'' + 0.080X_5''$$

Standardized Score Predictive Equation:

$$Z = 0.323Z_{10}'' + 0.240Z_2'' + 0.184Z_8'' + 0.131Z_5''$$

Keyword : The Administrators’ Servant Leadership, Effectiveness of Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย เป็นสากล ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน” แนวโน้มและทิศทางการบริหาร และจัดการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจ การบริการจัดการศึกษาไปสู่หน่วยปฏิบัติให้มากที่สุด โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 9(2) กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา เพื่อให้การกระจายอำนาจ ดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรม [13]

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีศักยภาพ และความพร้อมสูงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ได้แก่ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็น

ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร สอดคล้องกับแนวคิดของ Sahenk [17] ที่กล่าวว่า การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ ผู้บริหาร โดยคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ ในการบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ พิธาน พันทอง [5] ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพและคุณภาพของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จเกิดความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์กร

ภาวะผู้นำในยุคเริ่มต้นของศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อองค์การและรูปแบบการทำงานที่เน้นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องเน้นคุณภาพของผู้เรียนและผลผลิตจากการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสนับสนุนให้ผู้ตามสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็ม

ศักยภาพ สอดคล้องกับทัศนะของ Greenleaf [15] ที่กล่าวว่าผู้นำต้องเป็นผู้ให้บริการ และมีศักยภาพ ในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันกับบุคลากร มีการทำงานเป็นทีม เน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งการใช้ภาวะผู้นำ ลักษณะนี้จะทำให้เกิดความมีประสิทธิผลต่อองค์การ ส่งผลให้เกิดความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ ด้านการจัดการศึกษาและมีนโยบายในการพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระตุ้น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้พัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับทัศนะของ Hoy & Miskel [16] ให้ทัศนะว่าประสิทธิผลของโรงเรียน คือ การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้สูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาได้ แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินคุณภาพ การศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษาในรอบสอง (พ.ศ. 2549- 2553) ซึ่งให้เห็นว่าคุณภาพในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมาย สถานศึกษา แต่ละแห่งมีคุณภาพแตกต่างกัน มีความเหลื่อมล้ำ ทั้งด้านขนาดและคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนสอดคล้องกับรายงานผลการทดสอบ ทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2554 ซึ่งมีผลการทดสอบรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และ ภาษาอังกฤษ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ดังนี้ คือ 47.18, 30.25, 30.42, 41.95 และ 28.35 ตามลำดับ และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีคะแนน เฉลี่ยร้อยละ ดังนี้ คือ 40.55, 20.82, 26.70, 32.87 และ 19.71 ตามลำดับ [12] สะท้อนให้เห็นผลของคุณภาพ ของการบริหารสถานศึกษา ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการดำเนินงานขับเคลื่อน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นความรับผิดชอบโดยตรง ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องเร่งดำเนินการ

ปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม กับบุคลากร เพื่อวางแผนและวิเคราะห์หาสาเหตุ ของปัญหา กำหนดแผนดำเนินงานจัดการคุณภาพ และกระบวนการบริหารจัดการ ดังนั้น ในบริบท ของการบริหารจัดการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลง และสภาพที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำไปบริการ ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สถานศึกษาให้มีประสิทธิผลต่อไป

คำถามวิจัย

1. ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารและ ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารกับ ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับใด
3. ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารด้านใด ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำไปบริการของ ผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ ไปบริการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ภาวะผู้นำให้บริการ** หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารที่มุ่งให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ร่วมงานเป็นอันดับแรก โดยใช้อำนาจทางศีลธรรมกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มอบอำนาจในการตัดสินใจแก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จร่วมกันขององค์การ สามารถวัดได้จากองค์ประกอบที่เป็นตัวแปรสังเกต 10 ตัวแปร ดังนี้ การมีความรู้สึกร่วมและเห็นคุณค่าผู้อื่น การมุ่งมั่นพัฒนาคน การสร้างวัฒนธรรมการทำงาน การมองการณ์ไกล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกระตุ้นและให้กำลังใจผู้อื่น การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การสร้างมโนทัศน์ และการรับผิดชอบดูแล

2. **ประสิทธิผลของโรงเรียน** หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดทั้งด้านผลผลิต (outputs) และผลลัพธ์ (outcomes) ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในการทำงานของครู คุณลักษณะของผู้เรียน และการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 84 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา

จำนวน 201 คน ข้าราชการครู จำนวน 3,382 คน รวมทั้งสิ้น 3,583 คน

กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamanae [18] โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ข้าราชการครู จำนวน 344 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 364 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) การมีความรู้สึกร่วมและเห็นคุณค่าผู้อื่น 2) การมุ่งมั่นพัฒนาคน 3) การสร้างวัฒนธรรมการทำงาน 4) การมองการณ์ไกล 5) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6) การกระตุ้นและให้กำลังใจผู้อื่น 7) การตระหนักรู้ 8) การโน้มน้าวใจ 9) การสร้างมโนทัศน์ 10) การรับผิดชอบดูแล

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) คุณลักษณะของผู้เรียน 4) การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ ขนาดของโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 70 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 25 จำนวน 35 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 การศึกษาภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียน วิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน วิเคราะห์ค่าสถิติโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการโน้มน้าวใจ ด้านการรับผิดชอบดูแล สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นและให้กำลังใจผู้อื่น

1.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และด้าน

คุณลักษณะของผู้เรียน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับ “สูง” คือ ด้านการรับผิดชอบดูแล และด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับ “ปานกลาง” คือด้านการมองการณ์ไกลและด้านการสร้างมนทัศน์

1.4 ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการรับผิดชอบดูแล ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคน ด้านการโน้มน้าวใจ และด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สอนตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (β) พบว่าตัวแปรภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร ได้แก่ ด้านการรับผิดชอบดูแลด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคน ด้านการโน้มน้าวใจ และด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สอน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.733 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ร้อยละ 59.8

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่อยู่ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
(Unstandardized Score)

$$Y = 1.389 + 0.242X_{10}'' + 0.172X_2'' + 0.130X_8'' + 0.080X_5''$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
(Standardized Score)

$$Z = 0.323Z_{10}'' + 0.240Z_2'' + 0.184Z_8'' + 0.131Z_5''$$

2. การอภิปรายผล

2.1 ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 25

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร
สถานศึกษา มีระดับพฤติกรรมแสดงออกภาวะ
ผู้นำไปบริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก”
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมองการณ์
ไกล ด้านการโน้มน้าวใจและด้านการรับผิดชอบดูแล
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการกระตุ้นและให้กำลังใจ
ผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีการกำหนดนโยบาย
วิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กร
คุณภาพ มีการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
มาตรฐานสู่สากล ดังจะเห็นได้จากการกำหนด
ให้สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
สถานศึกษา การจัดอบรมสัมมนาเพื่อยกระดับ
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้อง
กับสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน โดยที่
ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร เน้นการมี
วิสัยทัศน์ เป้าหมายที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษา มีการพัฒนาและเสริมสร้างบุคลากร
ในการทำงาน มอบอำนาจในการตัดสินใจ ยึดหลัก
ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน สอดคล้องกับงาน
วิจัยของสมประสงค์ เรือนไทย [11] ผลการวิจัยพบว่า
ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารระดับต้น
อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเจียรนา
ไชยนา [1] ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

จากผลการวิจัยพบว่า ความมี
ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
“มาก” โดยด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่า
เฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25 มีนโยบายในการส่งเสริม
สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรม เพื่อความก้าวหน้า
ในวิชาชีพ ได้รับการเลื่อนตำแหน่งและมีวิทยฐานะ
สูงขึ้น มีการประกาศเกียรติคุณ และมอบรางวัลให้
กับบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์จะเห็นได้
ว่าความพึงพอใจในการทำงานของครู มีความสำคัญ
อย่างยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพราะบุคคลที่มี
ความพึงพอใจในการทำงานก็จะมีคามมุ่งมั่นใน
การทำงานและการจัดการเรียนการสอน สอดคล้อง
กับงานวิจัยของ พิมพรรณ สุริโย [6] ได้ศึกษาปัจจัย
ด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียนเทศบาล ผลการวิจัยพบว่าระดับ
ประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล ในด้านความ
พึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทัศนะ
ของ วาริน แซ่ตัน [8] ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจใน
การทำงานของครูจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโรงเรียน
ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน

ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องจาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
มีสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น
84 โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก
และสถานศึกษาขนาดกลาง ซึ่งมีความแตกต่างกัน
ในด้านบริบทของสถานศึกษา งบประมาณ อัตรา
กำลังของบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน
คุณภาพครูผู้สอนสภาพปัญหาสังคม เศรษฐกิจ
และครอบครัว รวมทั้งศักยภาพของนักเรียนมีความ
แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรมีแนวทางในการ
ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และ
ควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำแผน
ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งมีการนิเทศ
กำกับติดตามช่วยเหลือสถานศึกษาดังกล่าวอย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการดังนี้คือ

1) แฉงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ทุกโรงเรียนในสังกัดทราบและนำสู่การปฏิบัติ 2) เร่งรัดให้ทุกโรงเรียนมีฐานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) มีระบบนิเทศ กำกับติดตามที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเรือง ศรีเหรียญ [4] ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ไชยพรรณนา [9] ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาพบว่า คุณภาพของครูผู้สอนส่งผลโดยตรงต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำผู้บริหารของบริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กันระดับ “สูง” คือ ด้านการรับผิดชอบดูแลส่วนด้านอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ในระดับ “ปานกลาง” สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่าภาวะผู้นำ ใ้บริการของบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การ โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจ สอดคล้องกับทัศนะของ ชีระ รุญเจริญ [3] ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาและการกิจการบริหารตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะต้องมีการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ สอดคล้องกับสุรารัตน์ สารสว่าง [14] ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า บุคลากรที่ได้รับโอกาสให้

ตัดสินใจจะพัฒนาทักษะการคิดของตนเองมากขึ้น และมีทักษะการตัดสินใจ ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.4 ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากผลของการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารด้านการรับผิดชอบดูแล มีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 51.2 เมื่อนำตัวแปรด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคนเข้าร่วมพยากรณ์ พบว่ามีอำนาจการพยากรณ์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 57.3 เมื่อนำตัวแปรด้านการโน้มน้าวใจ พบว่ามีอำนาจการพยากรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 59.0 และเมื่อนำตัวแปรด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าร่วมในการพยากรณ์สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 59.8 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีปัจจัยภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนที่ควรสนับสนุนให้เป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา คือ ด้านการรับผิดชอบดูแล ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคน ด้านการโน้มน้าวใจและด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 39 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ ปฏิรูปสถานศึกษา ปฏิรูปครูบุคลากรทางการศึกษาปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับทัศนะของ รุ่ง แก้วแดง [7] ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถต้องกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ครูในโรงเรียน เพื่อให้มีอิสระในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สอดคล้องกับทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตน์ [10] ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีหลักการที่สำคัญคือ หลักความโปร่งใส การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับทัศนะของจิตมา วรณศรี [2] ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของสถานศึกษา คือ การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน มีวิสัยทัศน์และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม รู้จักมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ควรกำหนดนโยบายและจัดทำยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีการนิเทศติดตามช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ควรกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปัจจัยด้านภาวะผู้นำไปบริการให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการรับผิดชอบดูแลด้านการมุ่งมั่นพัฒนาคน ด้านการโน้มน้าวใจและด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยการจัดทำโครงการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและวิสัยทัศน์แก่ผู้บริหาร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมีอำนาจการพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 59.80

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพหรือกรณีศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงรวมทั้งได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคม โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นต้นแบบหรือแนวทาง

ในการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] เจียรไน ไชยนา. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2553.
- [2] จิตมา วรณศรี. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2550.
- [3] ชีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล เพลส. 2546.
- [4] บุญเรือง ศรีเหรียญ. การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นสอดคล้องกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542.
- [5] พิธาน พันทอง. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.

- [6] พิมพ์พรณ สุริโย. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย. 2552.
- [7] รุ่ง แก้วแดง. โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช. 2546.
- [8] วาริน แซ่ตัน. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543.
- [9] วาสนา ไชยพรรณนา. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546.
- [10] วิโรจน์ สารรัตน์. โรงเรียน : องค์การแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา. 2544.
- [11] สมประสงค์ เรือนไทย. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ การทำงานเป็นทีม และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้นองค์การสื่อสารเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2551.
- [12] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. รายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. 2555.
- [13] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการศึกษา. กรุงเทพฯ : สกศ. 2555.
- [14] สูดาร์ตน์ สารสว่าง. การบริหารในสังคมแห่งความรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ 21(2), 2-3. 2549.
- [15] Greenleaf, R.K. The Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness. New York: Paulist Press. 1977.
- [16] Hoy, W.K., & C.G. Miskel. Educational Administration: Theory, Research and Practice. 7th ed. New York: McGraw-Hill. 2005.
- [17] Sahenk, S.S. Characteristics of the headmasters, teachers and students in an effective school. Procedia Social and Behavioral Sciences, 2, 4298-4304. 2010.
- [18] Yamane, T. Statistics: An introductory analysis. 2nd ed. New York: Harper & Row. 1967.